

Het driedaagse toernooi om 'de wereldtitel hardrijden op de schaats' (Amsterdam, 1889) was spannend, maar onbeslist.

De groepsfoto WK allround zonder Mulier

Wim Zonneveld

Op 8 januari 1889 staan er op de baan van de Amsterdamsche Sportclub (A.S.C.) op het Museumterrein tweeëntwintig rijders aan de start voor een driedaags toernooi om 'de wereldtitel hardrijden op de schaats'. Elke dag wordt er een afstand gereden van oplopende lengte, van $\frac{1}{2}$ mijl, via de mijl naar 2 mijl, met op elke afstand een *skate off* van de beste vier. Alleen hij wordt wereldkampioen die alle afstanden wint. Het toernooi is spannend, maar door deze strenge regel eindigt het uiteindelijk onbeslist.

Het toernooi om de wereldtitel hardrijden op de schaats heeft een voorgeschiedenis van een aantal jaren. De Nederlandsche Schaatsenrijdersbond probeert al sinds de oprichting in 1882 grote internationale wedstrijden te organiseren, maar wordt al evenlang geplaagd door onzekere winters. Zowel in 1885 bij Leeuwarden als in 1887 bij Slikkerveer reed slechts een handjevol Engelsen tegen de Nederlanders. In Friesland zorgden de plaatselijke profsprinters ervoor, tot het chagrijn van het bondsbestuur, dat met onderlinge afspraken de Engelsen werden afgetroefd. Bij Slikkerveer versloeg Charles Tebbutt een lichter jonge Nederlandse amateurs, Willem Jan van Vollenhoven uit Kralingen en Klaas Pander uit Haarlem voorop.

Najaar 1888 komen het Heerenveense Thialf en de Amsterdamsche Sportclub met een ambitieus plan: een internationaal toernooi om de wereldtitel voor amateurs. In Heerenveen wordt gereden op de mijl en in Amsterdam op $\frac{1}{2}$ en 2 mijl. Die opzet garandeert een week spanning. Voor het eerst zal er een ware wereldkampioen hardrijden kunnen worden gekroond, een allrounder die zich de beste toont

Om het Meesterschap der Wereld.
Op de Salonform. Photographie, welke à f 1. te bekomen is bij den Photograaf N. SCHUITVLOT Mzn., Paleisstr. No. 5, komen o. a. voor de H.H. PANDER, JURRJENS, VON PANSCHIN, DONOGHUE en meer anderen.
Het Kabinet-formaat der H.H. DONOGHUE en VON PANSCHIN kost slechts f 0.50, naar buiten tegen ontv. van postw. of zegels.

De advertentie waarin de groepsfoto van het WK allround te koop werd aangeboden. Bron: *Het nieuws van den dag: kleine courant* (21 jan 1889): 11.

tussen de beste concurrentie. Helaas, in Heerenveen zit men vanaf december te wachten op het dichtvriezen van de veenmeren, maar dat zal die winter niet meer gebeuren.

Het toernooi onbeslist

De Sportclub organiseert dan op 8-10 januari 1889 een toernooi in Amsterdam. Men is geen lid van de bond, maar dat het wereldkampioenschap daarmee 'officieus' is, lijkt de starters niet te deren. Aanwezig zijn de nationale toppers: Pander, Van Vollenhoven, de opkomende Amsterdammer George Jurrjens, Van Blommestein uit Apeldoorn en Broekmeijer uit Haarlem. Ook Pim Mulier heeft zich ingeschreven. Jammer genoeg zijn er geen Scandinaviërs, maar er is geen reden tot klagen over de 26-jarige sterke Rus Alexander Panshin uit St. Petersburg en het nog geen 18 jaar oude schaatsfenomeen Joe Donoghue uit Newburgh, New York. Wereldtop, deze twee. Onder vijf Engelsen zijn Charles Tebbutt en de nationale kampioen William Loveday. Het sterkste internationale veld ooit, in het zwaarste toernooi ooit.

De baan op het Museumterrein is een ovaal van 800 meter, waarop – ook nieuw – paren rijden in gescheiden banen, met zorgvuldig uitgemeten kruispunten. Vlak voor het toernooi is het nog goed winterweer, maar op de wedstrijddagen wisselen regen en opklaringen elkaar af.

Alexander Panshin komt ver. Hij wint de $\frac{1}{2}$ mijl in 1.24.6 en zijn 2.58.6 op de mijl is een wereldbeste tijd voor amateurs. Op de $\frac{1}{2}$ mijl heeft Donoghue de pech te vallen. Maar het toernooi eindigt onbeslist wanneer de Amerikaan op de laatste dag de twee mijl wint in een rechtstreeks duel met Panshin; ook een wereldbeste tijd van 6.24.0.

Dit zijn voor de Nederlanders onhaalbare cijfers. Toch rijden Pander en Jurrijens niet slecht, steeds beste nationale tijden: Pander 1.30.8 op de $\frac{1}{2}$ mijl, Jurrijens 3.10 op de mijl en 6.43.2 op de 2 mijl. Pander valt in een rechtstreeks duel op de twee mijl. Een verrassing is de 26-jarige Delftse debutant A.L. Couvée, een gekende wielrenner en roeier, die goed meekomt. De rest beent het niet bij en de Engelsen stellen teleur. Mulier rijdt rond in de achterhoede (1.37.0 en 3.32.0) en ziet af van de laatste afstand. Jurrijens, Pander en Couvée rijden een week later in Hamburg een interland tegen de Duitsers, die ze glansrijk winnen. In 1891 in Amsterdam wordt Donoghue het wél: wereldkampioen.

Deze groepsfoto is afkomstig uit het archief van Johan ten Berg. Onder een aantal figuren is op het origineel met potlood de naam geschreven, waaruit kan worden afgeleid dat hij is genomen bij het (officieuze) wereldkampioenschap allround, 8-10 januari 1889, op de baan van de Amsterdamsche Sportclub op het Museumterrein. Pim Mulier nam deel aan het toernooi, maar liet verstek gaan op de laatste dag; zijn ontbreken in het gezelschap op de foto leidt tot de datering van 10 januari.

Vijf bestuurders kunnen worden geïdentificeerd via een foto in Pim Muliers *Wintersport* (1893), beide foto's moeten op dezelfde dag genomen zijn. 1 is G.D. baron de Salis, tweede secretaris van de Nederlandsche Schaatsenrijdersbond. 7 is G.M.L. Sachs, zijdefabrikant uit New York en voorzitter van de Amerikaanse bond, die het jonge schaatsfenomeen Joe Donoghue begeleidde. 9 is Neville Goodman, president van de Engelse bond. 14 en 15 zijn W.M. van Son tot Gellicum en C.A.A. Dudok de Wit, vertegenwoordigers van de A.S.C. In *Wintersport* ontbreekt 2: J. van Buttingha Wichers, eerste secretaris van de bond.

Blijven er negen rijders over. 3 is volgens het onderschrift de Engelsman Loveday. De broers James en William (de kampioen van Engeland) namen beiden aan het toernooi deel, maar alleen William nog na de eerste dag. 4 is de Fin Theodor Baltschieffski die vaak in St. Petersburg reed, maar niet deelnam aan het toernooi en vermoedelijk met de Rus Panshin was meegekomen. 5, 6, 10 en 12 zijn de Nederlanders R.C. Broekmeijer uit Haarlem, A.L. Couvée uit Delft, George Jurrijens uit Amsterdam en Klaas Pander uit Haarlem. 8 en 11 zijn de twee buitenlandse toppers van het toernooi: de Rus Alexander Panshin uit St. Petersburg en Joe Donoghue uit Newburgh, New York. 13 is vermoedelijk een van de Engelse broers Charles of Louis Tebbutt; alleen de laatste maakte het toernooi af.

Een grappige curiositeit is dat de enige inschrijver die uiteindelijk niet aan het toernooi meedeed, een zekere Henri Mulié uit Den Haag is. Vooral nog is hij met geen mogelijkheid te verbinden met de familie Mulier.

Aan de tribune hangen banieren met de namen van bekende rijders. Jurrijens werd een jaar eerder op dezelfde baan, toen net geopend, Kampioen van Amsterdam. De naam Van den Berg kan slaan op Arie, uit Benthuisen, of Okke, uit Friesland, kortebaanrijders die in de jaren tachtig ook in Amsterdam successen behaalden.

Op de foto staat vermeld: Schuiftvlot Mz., Photograaf. Nico Schuiftvlot (1859-1947) was bekend om zijn groepsportretten. Via Google kan een groot deel van zijn werk worden ingezien.

De Haarlemsche Athletische Club De Damiaatjes anno 1892, met pontificaal in het midden: **Pim Mulier**, de toenmalige Nederlands kampioen hardlopen op de kwartmijl. Tweede van rechts: **Jaap Eden**. Uiterst rechts: **Klaas Pander**. Collectie Max Dohle. Zie ook: Dohle, Max. 'De Damiaatjes.' *De Sportwereld* 42 (2006): 10-14.

Pim Muliers gevoel voor slapstick komt goed naar voren op deze informele foto, geschoten tijdens een toernooi van de Haarlemsche Lawn Tennis Club, rond 1885-1886. Bron: Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag.